

הרבי יצחק רצאבי
מח"ס שוואת עולת יצחק
בני ברק

דין אפייה כהלהטה במצות רכות, ובענין דקירתן וגונן

לק"י, ניסן ה'תש"ע, ב'שכ"א.

א) אודות המצאות הרכות שזכינו בס"ד לחדר מזה כמה שנים לעשותן כמנהג אבותינו בתימן נע"ג, וכמו שנהגו מדורות עולם ובזמן חז"ל והרמב"ם והשלchan ערוץ, וכמו שכתחתי בס"ד בתשובה אחרת, הן עתה בא חכם אחד (ה"ר ישראל ב"ר עמרם מקנה) וטען שבפניהם עדין הון בזק. וכשהשיבו לו הררי קרמו פניהן, וכמובואר בפסקים שהו סימן אפייה כדאיתא במשנה ברורה הלכות פסח סימן תס"א ס"ק ט"ז, ובשלchan ערוץ הלכות שבת סימן רנ"ד סעיף ה', טعن דבעינן שתקרום המזה גם בפנים, עכ"ד. וזה דבר בטל מלאיו, כי קרמו פניה אמרו, ולא קرم תוכה. ועיין עוד לקמן אות ג' ד"ה זהה, וד"ה וחכם.

והדבר פשוט מאד שמצוות אלו אפיות כדת וכדין, כמובואר בגמרא פסחים דף ל'. ובשלchan ערוץ שם הלכות פסח סעיף ג' כי מצה שנאפיית עד שם פורסים אותה אין חוטים נמשכים ממנה, יוצאים בה ע"כ. ור"ל שיוצאים בה לכתהילה אפילוידי חותת כזית מצה של-מצוה בליל הסדר, לפי שזויה אפייה כהלהטה, ואם-כן מקיימים בה שפיר מה שנאמר בתורה (דברים ט"ז, ג') לחם עוני, כי זה נקרא לחם, עיין לבוש ושתילי זיתים שם [ומ"ש עוד בס"ד בנפלאות מתורתך פרשנת בא על פסוק צלי אש ומצות ד"ה ומזה]. עד כדי כך שיש אומרים כי גם בפחות מזה מיקרי אףו, ר"ל שאינו חמץ ולכך מותר לאכלו בכל שבתת ימי הפסח, אלא שאין יוצא בו ידי חותת כזית מצה מצה, עד שלא יהיו חוטים נמשכים, עיין בית חדש ואליה רבה שם, ובכיוור הלכה להמשנה ברורה ד"ה ויש ליזהר מיי דמסיק בזזה. נמצא שאין צורך לפחות זמן יותר. ואין לומר מה-בכך שייאפו עוד. כי אז יתיבשו ויתקשו, ואם-כן מה הוועלו בתקנתנו. הלא כל המטרה לעשות מצות רכות בעובי קצת, כמו הנוהג כל הדורות. ושיהא אפשר לחלק מככר ומחצה כזית לכל המסובין בליל הסדר, כדת וכדין.

ומבוואר בחק יעקב שם סק"י שם מסתפקים אם חוטים נמשכים או לאו, יתחב אצבעו לתוך המצאה, ואם אין נדבק בה עיסה זהו סימן שאין חוטים נמשכים ממנה, ובכיוור המשנה ברורה ס"ק י"ג, ומסיים שכל זה אם המצאה עדין חמלה וכו' יעוז'ש.

ב) ובמצאות דין, ישנים כל הסימנים הללו לטיבותא, א' קרמו פניה, הן צד העליון והן צד התחתון (עיין שערוי תשובה שם סק"ו). ב' אין חוטים נמשכים ממנה. ג' בתקיחת אצבע לא נדבק מאומה. וכאשר בדקתי בעצמי בביטחוןנו עתה במאפיית מצות מסורת בראש העין, מיד ביציאתן מן התנור, בעוד היד סולדת בהן, אפילו במקומות הייתר עבים דהינו בקצוות, לפי שם המרדך חושש לעשותן יותר דקות פנ' תיקונה אצבעותיו. לפי שבדרך-כלל עובי מצות הללו הוא כרוביעית אצבע, דהינו ארבעה מילימטר. ועיין עוד לקמן אות ה' ד"ה ויפה. וכל זה בדק עמנו גם ידידנו ר' אבנر מעטוף נר"ז מעיר עמנואל, שהוא בקי ומומחה באפיית מצות מזה שנים רבות מכל המנינים, הן עובדות-יד הן מכונה, שהומנתיו להביע דעתו (כי אין לו שום נגיעה בדבר) ואמר אף הוא בכירור שאפויות הן היטב. וכן אישרו זאת זקנות מומחיות הרגילות באפייה מתימן. וגם רבניות בנות-דורנו אמרו שהאפייה נפלאה ומצוינת, ושאין צורך יותר מזה.

וידוע גם כיום באפיות המשוללות של-חמצ' כל ימות השנה בתנורי חשמל שבתים, כאשרוצים לבדוק אם העוגות וכיוצא נאפו מבפנים, תוחבים מזלג או סכין פנימה, ואם נדבק בהם בזק, ממשיכים עוד את זמן האפייה, עד שאנו נדבק. ובדקתי כיוצא זהה מני מאפה נוטפים של-חמצ', הנמכרים בשוק ומצוים כיום לרבים, כגון פיתוח כובאות וולאבות, והנה גם בהם מצוין רכות כזו כמו בתוך המצה שלנו, והכל אוכלים אותם, ואין מי שטוען כי זה עדרין בזק. דפשיטה לאופים וכללו אינשי שזה אפייה גמורה. ומאי שנא מצה.

ועניין פיתוח כובאות וולאבות שהבאתי, אף שהם מני מאפה המקובלים אצלנו, ולא אצל שאר קהילות. הוא לאו דווקא, אלא מפני שנודמן לי לבדוק סמוך ונראה, במאפיית אלוף הצלוף בעיר חמונאים, הנמצאת תחת השגחתנו ופיקוחנו. ואם-כן יתכן שיש דברים כאלה גם במיניהם נוספים. וכך אם לא, מסתמא אין זה אלא בשליל שמקורו באפיות החדשות המפתחות חדשים לבקרים, עושים את הבזק מה שיותר נפוח, ר"ל בריבוי אוויריים בנתים, להקל על האכילה והעיכול. וכבר לנו ובאים לעניין אופן שיעור צוית בהם, אם נמדד כמהות שהוא, או צריך לדוחקו ולכוונו, ואכם"ל. על-כל-פנים לכן הוא גם מבפנים נראה יבש, יعن כי רבו חליהם.

وطענת החמד משה על החוק יעקב דלעיל, שאין זו סברא, כי הרי אם יהיה גיבול העיסה קשה, אפילו אם יתחוב את אצבעו עשר פעמים, לא ידבק ממנה מאומה, ומביאו הCPF החים סוף ס"ק ל"ז יע"ש. לא שיק' גבן, שלעולם גיבול העיסה למצות דידן אינו קשה. ונכונה טענה זאת כיום רק למצות דידחו שהן תמיד קשות, בעיטן וכל-שכן באפייתן, ולא עוד אלא שאFIELD עוזן עיסה אין חוטים נמשכים, שכן כל הסימנים שבגמרה ובפוסקים לדידחו נפלו בבירא, ועיין עוד חזון איש סימן ק"כ אותיות י"ז ק"ז ק"ז. ועליהן כתבנו בשלהן ערוץ המקוצר סימן פ"ג סוף סעיף ג' שכשניכר לעין שאין אפויות היטב, כי צבען לבן כמו הבזק, יש חשש בהשראיה יע"ש, שאין שיק' בהן לבדוק לפי מה שאין החוטים נמשכים.

ג) וזהו הגורם לאותם שבראותם מצות דילן, שהן המצאות האמיתיות והמקוריות, מתוך שהורגלו כל-כך למצות דקות מאד וקשوت ביותר, שכן אפילו עוזן עיסה אין חוטים נמשכים מהן, הנה ראו כן תמהרו נבהלו נחפזו, כי עולה בדעתם ספק שזה חמצ', אי נמי ודאי חמצ', כי צריך להקרים גם מבפנים, כدلעיל אותן א' ד"ה אודות. ואחד הוציא לעלייהן ברבים, וחילתה. ברם בקושטא אין זו חומרא, אלא איבוד המסורת ושכחת התורה. קלקל הדעת, ובכלבול ההלכה. אצליינו אכן העיסה רכה כי נותנים ומוסיפים הרבה מים (מחצית קמה, ומחצית מים או יותר), ואז החוטים נמשכים, וכשנאפית אינם נמשכים. ותו לא מידי.

למה הדבר דומה. לשנים הראשונות כשהובא האתרוג התימני לארץ ישראל, טענו כמה אינשי שאין זה מין אתרוג כלל, מאחר שאין בו מין. עד שההתעשו והבינו שאין זה אלא מתוך הרגלים באתרוגים דידחו, ואדרבה המין הוא סימן (ולכל הפחות חשור מאד) שהורכב עם לימון, והתימני הוא המקורי ללא מין. והארכנו על זה בס"ד בבאות יצחק על פסקי מהרי"ץ ברך ובעיני הלוות לולב ס"ק ק"י מדף ר"ג, ובקונטריס האתרוג התימני. כן הדבר הזה. המחליקים אינם יודעים מהי מצה. ילמדו בגמרא ובפוסקים, ויראו שאנחנו עושים ככל חוקותיה וככל משפטיה.

וחכם אחד שליט"א הוסיף כאן, דמלבד האמור לעיל (אות א' ד"ה אודות) כי קרמו פניה אמרו, ולא קرم תוכה, אף שזו תשבה ניצחת וגוליה לעין, יש להוסיף לכך עוד ראייה חותכת, והיא מלשון מrown בשלהן ערוץ שם בהלכות שבת סימן רנ"ד, אין נותניין סמוך לחסיכה פת לתנור, אלא כדי שיקרמו (פירוש, שיעלה על פני הלחם קרום וקליפה מחמת האש) פניה המדובקים בתנור. ולא חררה על גבי גחלים, אלא כדי שיקרמו פניה שכגד האש ע"כ. הרי שלא דברו על התנור

אלא על הפנים שכגד התנוור או שכגד האש. ובפרט מוכח כך מן הפירוש (שכמדומה מREN עצמו כתבו, שכן זכוני שרוב ככל הפיירושים ישנים גם בדורות הראשונים) שיעלה על פני הלחם קרום וקליפה מחמת האש. ומקורה בערוך ע' קром א'. ועל-כל-פנים כך היא משמעות הלעו שכח רשי' בשבת דף יט: ד"ה יקרמו. וכייד שיק שיעלה קרום בפניים. וכן מוכח מהגנת רמ"א שם, ופשטיד"א או פלאיד"ז צרי' שיקרמו פניה לעלה ולמטה, ויתבשל מה שבתוכה כמאכל בן דרושא ע"כ. עוד איתא החטם בהגנה, וכל שפורה ואין החוטין נמשcin, קרווי קרים פנים ע"כ. כלומר, סימן הוא שקרמו הפנים. ואם בעין קרים מבפנים, יראה אם קром בפניים ואוז בודאי קром גם מבחויז, ולשם מה צרי' לבדוק אם חוטים נמשכים. וזה רשי' בברכות דף כה. קרמו, לשון קروم, טיל"א, כלומר גלד מעט ע"כ. ומה שיק לומר כן בתחום המצה. ואדרבה לפיה פירוש זה, במצות שלנו יש יותר מזה עכ"ד, ויישר חילו.

ואולי נתחלף לטועים בזה, בין קרים פנים בקמצ, לבין קרים פנים בשוא. וברור דלייתא. ועיין עוד סנהדרין דף קב: רשי' ד"ה היכא דקרים בישולא, ומשנה ברורה סימן קס"ז סק"ג, ושורית שבט הלוי חלק ר' סימן נ"ה.

ד) והנה אנחנו מחמירים יותר מכל קהילות ישראל בדיני פסח, לפי שהوشשים לחזור וניעור אפילו בלח וכור' כמ"ש בס"ד בשלחן עריך המקוצר הלכות תערובת חמץ סימן פ"ג סעיף ב'. ונאמנים גם-כן להוראת גאון עוזנו מהרי"ץ שראוינו ונכוון לנוהג בכל חומרות דיני הפסח וכור' כמובא שם בהלכות השהייה החמצ בפסח סימן פ"ב סעיף י'. ומה שיש בדברים שאחננו מקיים יותר, כגון . מי פירות (בטינון), מצה כפולה וכור' ואין צרי' לומר קטניות והשריות המצה, ועוד כמה עניינים אחרים שיש בקהילות אחרות חוששים יותר מראוי, אין שיק לעניינו.

לכן אילו היה לנו בנדון דין ספק ספיקא של-חשש חימוץ, ואפילו אחד לעשרה אלפיים, היינו מהראשונים שמנועים עשוית מצות הללו. אך לפי שהדבר פשוט כביעה בכוחה להיתר, לא חישנה. ותמהים אנו על המליעז עליהם בפרהסיא, איך לא שאל את פינו תחילת, קודם שייפרסם. הלא ידע שהן תחת השגחתנו ופיקוחנו. אין זו אלא רמות רוחא. והרי כמו תלמידי חכמים בקיים ומומחים יראים ושלמים, הן תימנים הן אשכנזים הן ספרדים, הנה ראו את המצאות הללו בדרך אפייתן, ושבחו אותן בפה מלא, ואמרו שלא מצאו בהן שום חשש. הלכך אמין ולא מסתפינה, יscr פ"י דובי שקר הדוברים עליהם עתק, אדרבה יאכלו עניינים וישבעו, כי הן כשרות למזהדרין מן המהדרין. אחר זמן נזדמן לי לדון בזה עם אותו חכם שהוציא לעז, ואמרתי לו ככל הכתוב לעיל, ולא מצא ידיו ורגליו בבית-המדרש, והודה מיד שצרי' הוא לחזור ולעין בדברי הפוסקים. אבל הדברים פשוטים וברורים כמו שכחנו, וכראוי מוצק הם חזוקים. וברוך אשר את כל דברי התורה הזאת יקם.

***

ה) ועתה בתחילת ניסן ה'תשע"א בישכ"ב, נדרשתי לאשר שאלה זו מקרוב, ידידנו הנעלמת כש"ת הרב מתתיהו גוטמן שליט"א, נכדו של-ה"ר ישראל בדייחי זצ"ל, להסביר על הטענות החתוות בחלוקת חיים ערי"ש (בני-ברק ה'תשס"ה) חלק ה' דף קפ"ז קפ"ח שיש הבדל גדול בין המצאות שעשו בתימן עד שעלו לארץ ישראל, לבין המצאות התימניות שעושים היו בודדים שחידשו מנהג זה, לפי שהכרת פניהם ענחתה-כמ' כי כבודות ורעות הנה. כי המצאות של-תימן, היו

עושין אותן דקות Dekot הנייר, כאשר ראייתי. ואלה שעושים עתה, חישך משחור תארם, עד שנראות כעוגות חמץ. לפיכך נרתעת לאהורי, ולא הסכמתי להכחירן עכת"ד.

ואקדים לבאר כי הבודדים שחידשו מנהג זה כלשונו, נראה כונתו לכמה מקומות שעושים אנשים ייחדים מצות כאלו, בנסיבות מסוימות, למשפחותיהם ולסביבתם. אך אנחנו זכינו בס"ד לעשותן לאלפים ולרבבות, בשיטות משוכללות מיוחדות, בערים ראש העין ואשדוד ואשקלון, תחת השגחתנו ובפיקוחנו, ללא חשש חזרה וניעור. ואגב, דעת כי עדין יש נשים האופות בבתיהן בתנור הנקרא טבון אפילו בפסח עצמו, כמו שנהגו בתימן, גם בשנתנו זאת ה"תשע"א ב"שכ"ב. על-כל-פנים לפיקודו דעת הרמ"ג דלעיל, יהולו מילא טענותיו גם עליינו.

ולשעבר כשנזמן לי לראות דברים אלה מודפסים, לא מצאתи צורך להסביר עליהם, כי אמרתי כל היודע והמעיין, מלאיו בין שהם דברי הבא. אבל עכשו בראותי כי תולעת הספק מכרסמת, ואפילו בארוזים נפלת שלhabת, ר"ל הרמ"ג שהוא מהבקאים שבדורנו, במנהגים ובמסורת, ומשומר-המשמרת, וממצאי מהר"י בדיחי בעל חן טוב ולחם תודה, שהיא ממעתיק המשועה הנאמנה של-תורת גאון עוזנו מהר"ץ, גם הוא אין, ולאו ורפא בידיה, מה יעשו איזובי הקיר. והאמת שהעמיק יבחן כי הדור שלנו בעזה"ר מבולבל לגמרי בעניינים רבים, מילא צורך להעמיד בהדייה הדברים כהוויותם ועל אמיתתם. ובפרט שהרב הנזכר טען לי שמא כותב הדברים דלעיל שהוא ליד העיר צנעא, ראה אכן בעיניו מצות Dekot הנייר, אלא שבשאר מקומות בתימן לא עשו כך, אם-כן אולי יש בדבריו ממש. על כן חוששתי שהדורות הבאים אחרינו יאמינו.

וاعן ואומר כי דרשתי וחקרתי הדק היטב על דבר זה, הן בעצמי והן על-ידי זולתי, מפני זקנים וזקנות ילידי העיר צנעא וסביבתה, הגדולים בשנים יותר מאותו מחבר, והם בשמעם תמהו וצחוקו על דבר זה, היתכנן לומר דקות Dekot הנייר. והכחישו בפירוש, לאמר שלא היה כך במציאות. וליתר שיאת, אפתח לצורך בדיקת העניין ופרסומו ברבים, אחת הנשים המומחיות והבקיאות במלאה ובהלכה, בתו של הר"ר חיים ב"ר שלמה צאלח זצ"ל, מצות באותו גודל ובאותה צורה שנהגו בעיר צנעא, בבחינת כזה ראה וקידש. והראינו אותן לזכרים וזקנות נוספים מעיר צנעא, ואמרו בפה-מלא כי כך ממש היו עושים. ובדקתי אותן, והנה העובי משתנה באותה מצה עצמה, לפי הרידוד והmittah, כיוון שהן נעשות בידים, בשלושה מילימטר עד ששה או שבעה מילימטר, ובמיוחד משלוחה מצה מילימטר אחד. והרי אפילו הנieur יותר עבה, וכגון שהיה מצוי יותר לשעבר, אינו מגיעה למילימטר אחד. אם-כן מדובר להוציאו לעז בהפרחת גוזמות, ולכתוב דמיונות. ואילו היה כותב עובי קרטון, או כרכיבת ספר, אולי החרשנו. כי אז היה קרוב קצת לאמת. אבל Dekot הנייר, אינו אלא מבהיל את הקורא. אין אלא רפואות ומתקפלות כנייר, ותו לא מיידי. ולא עוד, אלא שגם בצענא יש שעשו מצות עבות יותר מהעובי האמור, אם מפני שלא היו אותן כל-כך מומחיות, אם מפני שrank ליל הסדר השתדלו שיהיו Dekot. [כיווץ זה לא דק והטעה רבים בעניינים נוספים, כגון מה שכתב כי בתימן לא לבשו לבן בשבועה נקיים אלא שחור. ולא היא, כמו"ש בס"ד במקום אחר, ועיין שער י' יצחק שיעור מושב"ק פרשת אחרי מות קדושים ה"תש"ע ב"שכ"א דף ק"ג ד"ה אגד].

ויפה כתוב מהרש"ץ בזבח פסח, בדייני מצות מצוה סעיף ד', כבר נהגו ישראל לעשות לחם-הפסח "דק ככל האפשר" ע"כ. שמע מינה כל אחד כפי אפשרותו ובקיומו. והעובי במצות הללו ביום, הואقارب מילימטר בהרבה משטח המצוה, נזכר לעיל אותן ב"ה ובמצות, ובמקרה פחות. לפי שמעוצם החום, קשה לוודין ולמתבחן על הברזל יותר מזה, פן תיקונה אצבועות האופה, וברור שאין בכך שום קפidea. מה שאין כן בצענא ועוד כמה מקומות שרידדו

על גבי מכבה CIDOU. ועיין עוד מ"ש בס"ד בנפלאות מתורתך פרשת בא על פסק כי לא חמוץ כי גורשו מצרים ד"ה ומה.

וז ואפילו אצל האשכנזים לשעבר, היו עושים מצות רכות, והעובי שלחן היה גדול בעובי אצבע. ומה שכתב הרמ"א בהגתו לשלחן ערוך סימן ת"ס סעיף ד' שיש לעשותן רקיקין, ולא פת עבה כשר לחם יעוז, הינו מפני שלחן חמוץ היו עושים עבה מאד, ומן הדין הרי אפילו במצה מותר עד טפח, כדיימה לאן שם סעיף ה', אלא שמתוך חששות שונים נהגו לעשותן דקות. אבל לא כמו בזמןנו שהם עושים דקות ביותר. וכן מפורש בבית הלל למה"ר הלל ב"ר נפתלי הירץ (שנדפס בשנת התנ"א) יורה-דעה סימן צ"ז סעיף א', לחם דק כמו מצות שאופים לפסה וכו' שהוא עובי אצבע וכו'. ויש בזה אריכות באור ישראל (מאנסי) גליון נ"א פרק ב' דף קכ"ז.

וכלפי זה כתוב מהרי"ץ בשוו"ת פועלות צדק חלק ב' סימן קל"ט על מה שאין אנו מחמירין במצות שנתקפלו כדעת הרמ"א (סימן ת"ס סעיף ה') הוא לפי שהמצות שלנו [בתימן] דקות מאד, והאש חזקה ודולקת אל מול פני המצאות, ותclf ומיד נאפית וכו' יעוז"ב. כי לנגד המצאות שהיו בזמןם אצל הרמ"א, המצאות שלנו נחשבות דקות מאד, אצלם כאצבע, ואצלינו פחות מחצי אצבע. והדבר מבואר בعلיל בדברי מהרד"ם בשתי לי זיתים שהיה בדורו ובמקומו של מהרי"ץ בסימן תס"א ס"ק ט"ז, להרמ"א מצה נפואה אסורה, וטורז זהב מתייר, ואעפ"י שחלקו על הטרז זהב, מכל-מקום נראה לי שבמצאות שלנו אין בהן עובי אצבע יש לסמרק עליו יעוז. וכמו-כן הדבר מפורש בלשון מהר"ש מנזרה שהיה אחורייהם, מצה שלנו שאין אופים פה במדינת צנעא, שאין בעביה אפילו כחצי אצבע, אין לאסור מצה אם נתכפלת, והובאו דבריו שם בגליון נ"ב פרק ח' דף ע"ה ד"ה כל, ודף פ"ב ד"ה מן. מילא מובן כי מה שכתב בהמשך דבריו שעביזן דק קרוב לקром ביצה, והניח בצריך עיון מה כוונתו, אינו אלא דרך גזמא, והעיקר כמפורש בתחלת דבריו שהן פחות מחצי אצבע, ואצבע היא סנטימטר, דהיינו עשרה מילימטר, שזה כפי המציאות שראינו במושגינו וכזכור לעיל. ועיין עוד בדברינו שהובאו בשערו יצחק שיעור מושג"ק ויקרא ה'תש"ע ב'שב"א דף כ"ז כ"ח.

גם מהר"ח פלאגי אב"יד איזמיר בשוו"ת לב חיים סימן פ"ג העיד על המצאות שלהם שהן ספק אם יהיו עבותות כחצי אצבע, ולמרובה [לכל היותר] כאצבע וכו', הובאו דבריו באור ישראל שם דף ע"ה ד"ה גם, ודף פ' ד"ה אמן, וביאר שכנראה עשו עבותות כדי שיספיקו לכל הזיתים בليل הסדר. עוד שם דף פ"ב ד"ה הגאון, בשם שבילי דוד (זילברשטיין) סימן תס"א, שלמצת מצוה אופים הספרדים בירושלים. עיקורית בערב פסח עבותה כעין אצבע. ועוד שם ד"ה בבל, שבבגדאד נהגו לעשות מצה עובי חצי רוחב אצבע. ולפי שכבר הארכין שם לבאר בפרוטרוט וללבן מנהגי עדות רבות בישראל, אין צורך שארכין, רק להודיעך קושט אמרית, לקיים את מנהגינו כיתד חזקה שלא תימוט מכח בלבולים, משאות-ושא ומדוחים.

וז ולגביו גון המצאות, שטען כי חשך משחוור תארם, דבר כזה כבר ראיתי ושמעתי לפני שנים רבות מזקן אחד ירא שמים זצ"ל כשבחן את צורת המצאות שאפו אברכים תימנים פה עיה"ק בני-ברק ת"ז, שהיה תמייה ומתפלא על השינוי.

אבל האמת שאין בטענה זו ממש כלל ועicker. כי מה שהן שחוורות אליבא דידייה, או יותר מדויק לומר חומות, וכבדעין למשמר לקמן בסמרק, אינו אלא מפני שכאן אין מוציאין את הקליפות והסובין מן החטים, והכל נתחן ונילוש. מה שאין כן בתימן, לפי שהוא מפרידים ומוסיאים את הקליפות והסובין, על-כן יותר רק הקמח שבפניהם שהוא לבן. הלך המצאה יוצאת לבנה, חוץ מן המקומות שלשולטת בהן האש יותר, שהם משחיריים. ולפי שהארכתי כבר בס"ד אודות פתגמא

דנא, בנסיבות מתורתק פרשת בא על תיבת מצות, ד"ה ובתימן וד"ה וכיום, על-כן לא אכפוף הדברים.

וסבירה נוספת לכך, כי בתימן היו אופים כל השנה בכתים, והנשים בקיאות ורגילות במלאה, ומנקות כל פעם היטב במלילית (סמרטוט יבש) את השחרורית שברפנות התנור הנגרמת מן האש, או משאריות הבץ שנטרפו שם, כידוע. מה שאין כן בominatorו, שאופים במיוחד לפסה (כי לכל השנה, לוקחים חמץ ממאפיות ציבוריות מסווגות) ולכן אין רגילים בכך, ומה-גם שמהרים מאד, כי המכונות נעות תמיד, ואין זמן לנוקות במלילית בין אפייה לאפייה, זולת מעט בכלי מיוחד לכך שאינו מנקה לגמרי, וממילא שהרורית זו מצטרפת לגזון המצות.

והלשון חשש משחזר תארם, לקוח מלישנאDKRA (באיכה ד', ח'). והנה לדעת רס"ג פירושו דיו, ולදעת רשי"י פחים, עיין עליהם. אם-כן אין לו מקום בנדון דין, כי אין גזון המצות הללו אלא חום בהיר, כאשר תחזינה עיני-כל. אף שיש מקום ללמד זכות שאין זו אלא לשון מליצה, ולאו דוקא, אבל לא עשיתך זאת, כי בנדון דין בבחינה הא דקיימה לנו בסנהדרין דף כת. שאין טוענים למסית, ללמד עליו זכות. וידועה המליצה במא依 דכתיב (במדבר כ"ו, י"א) ובני קרח לא מתו, וכמ"ש בס"ד בנסיבות מתורתק שם דף ר"ט. והוכחה להוסיף ולכתוב שורות אחראונות הללו, וגם זאת בקצרה ובדרך רמז, מפני נשאלתי מתלמידי חכמים שהראיתי להם תשובה זאת, אשר לא ראו ואשר לא ידעו גילוי הדעת שפורסם על-ידי המחליקים בעקבות פר' נר יום טוב, מדוע כל הרעש הזה, קול מלחמה במחנה, וד"ל.

ואעיקרא, וכי יש הלכה הקובעת שגזון המצות יהא לבן, אפילו אליבא דחד תנא או אמרורא או פוסק או מפרש או מקובל או דרשן. דלאורה תהינה אפילו ירוקות או אדומות, הרי הן כשרות לתחילה, ואין בהן שום חסרון אף למצוה מן המובחר. והרי המצותداولו אbehathana דנפקו מארעה דמצרים, מסתברא כי היו משחירות מן הגחלים, עין שלא היה להם תנורים בכלכתם בדרך, והוצרכו לאפות בחורים שבקרקע, והיינו דאמרין במקילותות דברי ישמעאל ודרשב"י ובמדרש הגדול שאין עוגה אלא חרווה, וכמו שהעליתיב בס"ד בהרבה בנסיבות מתורתק שם בפרש בא על פסוק עוגות מצות ד"ה אבל וד"ה ובעורך. אך בהן (וממילא גם בירוקות או אדומות וכיוצא) יש לדון אם ברכתן המוציא לחם, מצד שני מ咒ת הפת, לפי דעת הרמב"ם פרק ג' מברכות הלכה ט' שעיסה שנאנפית בקרקע כגון שהערבים שוכני המדברות אופים מברך עליה בורא מינין מזונות, ורק אם קבוע סעודתו עליה מברך המוציא יעוז [ולענין אם יוצאים בה ידי חובת מצה, עין בפרק ר' מחמצ' ומצה סוף הלכה ז', ודוק]. ובמ"ש בס"ד בヵרות יצחק על פסקי מהרי"ץ כרך חמישי הלכות ברכת המוציא ס"ק קל"ב ד"ה ומבואר, ריש דף צ', ואcum"ל.

***

למדנו בס"ד שהמצות הרכות התימניות המפורסמות ייומן, הן איפויות כהילכתן. וכיון שעביזן הוא רק ארבעה מילימטר, וגזון הוא חום, פשיטה שהן ראויות והגונות לעלות אף לכזאת מצה דאוריתא בפסח, על שולחן בני מלכים, לכתילה מהדרין מן המהדרין, ולמצוה מן המובחר. כדת משה וישראל, אשר אל מוציאים ממצרים בהם בחר.